

ker is achteruitgegaan dan heelbeen, hoewel het eertijds algemener voorkwam, is vermoedelijk een gevolg van het sterker gebonden zijn van de eerstgenoemde soort aan het akkermilieu.

Met het oog op deel 2 van de "Atlas van de Nederlandse flora", te verschijnen in 1981, wil ik beide soorten warm aanbevelen bij de Limburgse floristen, om er dit voorjaar eens speciaal op te letten. Ook waarnemingen uit voorgaande jaren zijn van harte welkom bij het Rijksherbarium, afdeling Nederland, Schelpenkade 6, Leiden.

Literatuur

- ELLENBERG, H., 1978. Verzeichnis der erwähnten Arten, ihrer Zeigerwerte und Lebensformen. In: Vegetation Mitteleuropas mit den Alpen, ed. 2, p. 912 - 955. Stuttgart.
- GARJEANNE, A.J.M., 1956. Na de winter van 1956. De Levende Natuur 59, p. 255 - 257.
- KRUSEMAN, G. & J. VLIJGER, 1939. Akkerassociaties in Nederland. Ned. Kruidk. Arch. 49, p. 327 - 398.
- SISSINGH, G. & P. TIDEMAN, 1960. De plantengemeenschappen uit de omgeving van Didam en Zevenaar. Meded. Landb. hogesch. Wageningen 60 (13).
- WEVER, A. DE, 1914. Lijst van wildgroeïende en eenige gekweekte planten in Z.-Limburg, 4. Jaarb. Natuurh. Gen. Limb. 1914, p. 9 - 103.
- 1918. Lijst van wildgroeïende en eenige gekweekte planten in Z.-Limburg, 8. Jaarb. Natuurh. Gen. Limb. 1918, p. 3 - 47.

Summary

Both *Holosteum umbellatum* and *Veronica triphyllos* were formerly rather frequent in some parts of the Netherlands, notably along the IJssel and in the province of Limburg. Up to some 25 years ago *Holosteum* was principally recorded in cornfields on loamy sand; now it seems to have vanished from this habitat. Very locally it has persisted on river dunes, dunes along the IJsselmeer, tree nurseries, churchyards and along sunken roads, and incidentally it occurs along railways. *Veronica triphyllos* shows an even greater decline, being more restricted to cornfields in its occurrence. Both species, however, may have been overlooked due to their smallness and early flowering. Nevertheless one can be sure that they have become rare. Their decline is most probably due to nitrogen manuring and crop rotation.

EEN REHABILITATIE VAN DE NEANDERTHALERS

In 1856 werden in het Neanderdal bij Düsseldorf menselijke beenderen gevonden, waaronder een hersenpan met een opmerkelijk laag voorhoofd en zware beenwanden boven de oogkassen. Er ontstond een heftige strijd over de aard van deze vondst. Voorstanders van de evolutietheorie (Darwins boek over het ontstaan der soorten verscheen in 1859) zagen er een primitieve voorloper van de mens in, terwijl tegenstanders zich uitputten om een "meer voor de hand liggende" verklaring te geven. De Duitser Virchow, een man met groot wetenschappelijk gezag, verklaarde dat het hier om een pathologisch geval ging: een man die geleden had aan rachitis en die hersteld was van de gevolgen van een ingeslagen schedel. Tot overmaat van ramp werd hij op latere leeftijd geplaagd door reumatiek...

De engelse onderzoeker King gaf in 1864 de naam *Homo neanderthalensis* aan de vondst, die hij beschouwde als een andere soort van het mensengeslacht.

De dichter-dominee Joachim Neumann (Neander op z'n grieks) waarnaar het bewuste dal was genoemd, zou zich wellicht in zijn graf omdraaien wanneer hij beseftte dat zijn naam vooral daarvoor onsterfelijk is geworden.

De vondst van 1856 was niet de eerste in zijn soort.

De Belg P.C. Schmerling vond al in 1829 in een grot bij Engis (Luik) beenderen, die nu tot deze mensvorm worden gerekend. Zijn publikatie kreeg weinig aandacht. Verscheen hij te vroeg? Vooral na 1900 zijn vele resten van Neanderthalers gevonden, voornamelijk in Europa, maar ook daarbuiten. Eén ervan verdient bijzondere vermelding: de "oude man" van La Chapelle-aux-Saints (Dep. Corrèze, Fr.) in 1908.

De (foutieve) rekonstruktie van dit skelet door M. Boule (1913) heeft lange tijd het beeld bepaald: een nogal brute en dierlijke oermens die slechts met moeite rechtop liep.

Sinds enige decennia weten we, dat dit beeld onjuist is en heeft een rehabilitatie van de Neanderthaler plaatsgehad. Hij wordt nu als een "echte" mens beschouwd, maar wel als een andere ondersoort dan wij, hetgeen men in de naam *Homo sapiens neanderthalensis* tot uitdrukking heeft gebracht. Het blijft een intrigerende vraag, of we een goed geklede, gewassen en geschoren Neanderthaler in de tram als vreemd zouden ervaren...

We beschikken inmiddels over tientallen vondsten, maar dat wil bepaald niet zeggen, dat deze mens met zijn typische kenmerken een open boek voor ons is. Zo is zijn plaats in de menselijke evolutie nog steeds omstreken.

Met deze inleiding (geen samenvatting!) hoop ik geïnteresseerden warm gemaakt te hebben voor onderstaand artikel, een van de lange reeks boeiende artikelen, die in de Scientific American verschenen zijn.

TRINKAUS, E. & HOWELLS, W.W. 1979: The Neanderthals. Sci. American, dec. 1979, p. 94-105.

De Scientific American ligt in de bibliotheek van het Natuurh. Museum ter inzage. Ik wijs er op, dat van dit maandblad ook losse nummers verkrijgbaar zijn in de goed gesorteerde boek- en tijdschriftenhandel.

Losse exemplaren kosten f 7,25.

A.M.